

Mostovi DZTPS - letnik 42, 2009/10

JEZIK IN PREVAJANJE

Tomaž Longyka: Je lahko angleščina globalni esperanto?

V mednarodnem sporazumevanju smo priče dveh realnosti. **Prva:** Svet s svojimi nešteti etničnimi jeziki se pogreza v komunikacijskem močvirju jezikovnega darvinizma, mrzlično išoč oporo pred utonitvijo v eni ali drugi lingvi franki – ta trenutek v angleščini. Kar 95 % Zemljanov je komunikacijsko FRUSTRIRANIH. **Druga:** Znotraj tega sveta obstaja razpršena, a dobro povezana svetovna skupnost ljudi, ki se mednarodno sporazumevajo v posebej za ta namen ustvarjenem mednarodnem jeziku esperantu. Ti ljudje so komunikacijsko ZADOVOLJNI.

Zaradi globalizacije je postalo vprašanje svetovnega sporazumevalnega jezika eno najpomembnejših vprašanj človeštva. Naj bo ta nevtralni mednarodni jezik esperanto? Ali kak etnični jezik, recimo japonščina, slovenščina, angleščina? Pred politično odločitvijo je vsakega treba preskusiti. Posebna veja uporabnega jezikoslovja – interlingvistika – je defenirala mednarodni jezik in lastnosti, ki jih ta mora imeti. V članku avtor predstavi lastnosti mednarodnega jezika in preveri, ali angleščina ustreza merilom za pridobitev statusa mednarodnega jezika.

KLJUČNE BESEDE: angleščina, esperanto, etnični jeziki, interlingvistika, jezikovna skupnost, jezikovni darvinizem, konstruirani jeziki, oživljeni jeziki, mednarodni jezik, nevtralni jezik, sporazumevalni jeziki (lingve franke)

Pregledni znanstveni članek

Alenka Vrbinc: Kako lahko uporabnik najhitreje poišče slovnične podatke v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce?

Vključevanje slovničnih podatkov sodi med pomembnejše elemente v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce in že od vsega začetka je slovnica vključena v to vrsto slovarjev tako na neposredni kot tudi na posredni način. V članku je podan pregled vključevanja slovničnih podatkov v pet vodilnih britanskih enojezičnih slovarjev za tujejezične govorce. Pomembno je poudariti tudi, da bi morali uporabnike usposobiti za učinkovito rabo slovarjev, kajti le tako bodo sposobni poiskati številne podatke, ki jim bodo pomagali pri pravilni rabi posamezne besede ali zveze.

KLJUČNE BESEDE: slovnični podatki, vključevanje in iskanje slovničnih podatkov, enojezični slovarji za tujejezične govorce

Strokovni članek

Gordana Lalić: Pravna redakcija

Cilj in namen vsakega pravno zavezujočega besedila sta jasnost in razumljivost za vse, na katere je naslovljeno. Temeljna značilnost pravnih predpisov je njihova obveznost, dolžnost ravnanja njihovih naslovljencev na način, kot ga predpis določa. Naloga pravne redakcije je odpraviti vse tiste lastnosti in dejavnike osnutka pravnega predpisa, ki bi lahko bili z navedenim v nasprotju. Namen tega članka je prikazati, da pravna redakcija ni neko nepomembno opravilo.

KLJUČNE BESEDE: pravna redakcija, osnutki, pravni predpisi, obveznost, jasnost, razumljivost

TERMINOLOGIJA Strokovni članek

Breda Negro Marinič: Politično izrazje v angleščini

V članku so predstavljeni angleško politično izrazje in slovenske ustreznice. Avtorica je poskušala izbrati večpomenke s tega področja, ki pri prevajanju v slovenščino povzročajo največ težav, saj je prevod povsem odvisen od sobesedila. Zato je večina angleških izrazov uporabljena v stavkih. V drugem sklopu so izrazi s področja politične ureditve Slovenije, Združenega kraljestva Velika Britanije in Severne Irske ter Združenih držav Amerike, s posebnim poudarkom na nazivih in imenih organov. Tretji sklop pa vsebuje volilno izrazje vseh treh držav s slovenskimi prevodnimi ustreznici.

KLJUČNE BESEDE: angleško politično izrazje, večpomenke, sobesedilo, politična ureditev, volilno izrazje

RAČUNALNIŠKA ORODJA IN SPLETNI VIRI Strokovni članek

Miran Željko: Pomnilnik prevodov EU

EU je dala na voljo del pomnilnika prevodov, ki je nastal do leta 2004. Prispevek opisuje dve možnosti uporabe teh prosto dostopnih podatkov: kot zbirka podatkov, ki jo prevajalec uporablja s programom za prevajanje s pomnilnikom prevodov, in kot večjezični korpus na spletu.

KLJUČNE BESEDE: pomnilnik prevodov, večjezični korpus, EU, Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije (DGT)

Drugi članki ali sestavki

Maja Merčun: 50-letnica DZTPS

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) praznuje letos 50-letnico delovanja. Članek obravnava temeljna vprašanja prevajalstva, povezana z zagotavljanjem kakovosti, z izobraževanjem, usposobljenostjo za prevajanje posameznih strokovnih področij, s statusom prevajalca, z informiranjem in povezovanjem članov. Okrogla miza z naslovno temo Perspektive strokovnega prevajanja bo organizirana 1. decembra 2010 v hotelu Grand Hotel Union Executive, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana.

KLJUČNE BESEDE: 50-letnica DZTPS, temeljna vprašanja prevajalstva, status strokovnega prevajalca, strokovno usposabljanje, okrogla miza

Intervju

Lidija Šega: Predstavlja se vam Alan McConnell - Duff

Alan McConnell - Duff je eden najboljših prevajalcev v angleščino ter obenem lektor in avtor odmevnih strokovnih priročnikov o prevajanju in rabi angleščine. Rojen je v Portadownu na Severnem Irskem in po zgodnjem mladostnem obdobju v Južni Afriki ter študiju in diplomu na Univerzi v Cambridgeu (Anglija) je postal sodelavec Britanskega sveta. Služboval je na Finskem, Kitajskem, v Indiji, Franciji in Vojvodini, Srbija. Nazadnje je svoj dom našel v Ljubljani. Je tudi avtor kratkih zgodb in prevajalec leposlovja. Že dolga leta dejavno deluje v našem društvu in uredniškem odboru Mostov DZTPS.

KLJUČNE BESEDE: intervju, prevajalec, lektor, avtor, pisatelj, angleški jezik, prevajanje, Duke of Edinburgh Award, Trubarjeva nagrada

DOSEŽKI IN PRIZNANJA

Drugi članki ali sestavki

Mojca M. Hočevar: Prof. Andrej Bekeš odlikovan z japonskim redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto

Japonska vlada je decembra 2008 odlikovala z redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto prof. dr. Andreja Bekeša, in sicer za prispevek k napredku izobraževanja na področju japonskega jezika in kulturne izmenjave ter za krepitev prijateljstva in medsebojnega razumevanja med Japonsko in Slovenijo. Prof. Bekeš, ustanovitelj Katedre za japonologijo pri Oddelku za azijske in afriške študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je prvi slovenski državljan, ki mu je bilo podeljeno to priznanje.

KLJUČNE BESEDE: japonščina, japonologija, Japonska, Slovenija, kulturna izmenjava, red vzhajajočega sonca, zlati žarki z rozeto

V SPOMIN Drugi članki ali sestavki

Mojca M. Hočevar: Poslovil se je Janez Gradišnik – mož brez posebnosti (22. september 1917 – 5. marec 2009)

Prispevek je nekrolog ob slovesu Janeza Gradišnika, enega največjih slovenskih književnih prevajalcev. Prevajal je dela svetovnih klasikov, še zlasti iz angleščine, nemščine, francoščine, ruščine, srbsčine in hrvaščine v slovenščino. V javnih občilih je nenehno opozarjal na vprašanja, ki zadevajo splošno jezikovno rabo in slovenski pravopis, ter na terminologijo v znanosti. Kot slovarist je bodisi samostojno ali v soavtorstvu sestavil slovenski del Slikovnega besednjaka, različne izdaje Nemško-slovenskega in Slovenskonemškega slovarja ter pojmovnik Pomorska angleščina.

KLJUČNE BESEDE: nekrolog, slovo, književni prevajalec, slovarist, Prešernova nagrada

PREDSTAVITVE, OCENE IN STROKOVNI ZAPISI

Pregledni znanstveni članki

Mojca Šorli in Katarina Grabnar: Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS pod drobnogledom z vidika avtorjev

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS (2005, 2006) (VASS) je bil zasnovan kot enosmerni dvojezični slovar, ki izčrpno opisuje angleški jezik za potrebe razumevanja ter prevajanja s stališča slovenskih uporabnikov. Kot pričakovano, je bil slovar deležen pohval, pa tudi bolj ali manj utemeljenih kritik. Prispevek se prične s splošnim razmislekom o slovarskih standardih in doseženi kakovosti, sledi razmislek o korpusu kot osnovnem pripomočku za izdelavo slovarja ter kot poglobitveni prednosti VASS v primerjavi z drugimi angleško-slovenskimi slovarji, drugi del pa je namenjen nekaterim dilemam, ki so se med izdelavo ves čas pojavljale, in prednostim, zaradi katerih je novi slovar dragocen prevajalski pripomoček.

KLJUČNE BESEDE: slovar, popolnost, napaka, deskriptivnost, korpus, leksikografske dileme, prevajalski pripomoček

Dušan Gabrovšek: O slovarjih – angleških, angleško-slovenskih ter o nekaterih drugih - kaj je dobro, boljše in koristno

Članek se osredotoča na sodobne slovarje angleščine in sorodne priročnike za tiste slovenske prevajalce, ki delajo z angleškim jezikom. Navaja glavna današnja dela v kategoriji splošnih in jezikovno specializiranih enojezičnih slovarjev in splošnih dvojezičnih slovarjev. Vsa v besedilu omenjena ali pa na kratko ocenjena dela so sistematsko navedena tudi v bibliografiji ji, vključujejo pa takó tiskana dela kot tudi zgoščenke/dvd-je in nekatere slovarje na spletu. V večini primerov so omenjena dela torej predstavljena sicer (zelo) na kratko, a takó besedilno kot bibliografsko. Zadnji del bibliografije je navaja in na kratko opisuje izbor okoli 50 relevantnih spletnih virov.

KLJUČNE BESEDE: priročnik, slovaropisje, metaleksikografija, splošni slovar, specializirani slovar, enojezični slovar, dvojezični slovar, tiskani slovar, elektronski slovar, spletni viri

Gregor Perko: Francoski enojezični in dvojezični splošni slovarji

Namen pričujočega članka je v prvem delu predstavitev najpomembnejših francoskih enojezičnih slovarjev, v drugem pa kratek oris izbora dvojezičnih slovarjev za francosko-slovenski, francosko-angleški in pa francosko-nemški jezikovni par. Omejili se bomo na splošne slovarje, kar pomeni, da nas ne bodo zanimali specializirani terminološki in drugi

slovarji ter baze podatkov, kot tudi ne slovarji različnih geografskih oziroma socialnih zvrsti francoščine.

KLJUČNE BESEDE: francoščina, splošni slovarji, enojezični slovarji, dvojezični slovarji

Ljudmila Gabrovšek: Po nizozemsko - predstavitev nizozemskih slovarjev

Članek najprej poda osnovna dejstva o nizozemskem jeziku, nato pa se osredotoči na najpomembnejše dosežke sodobne nizozemske splošne eno- in dvojezične leksikografske jezikovne znanosti. Med dvojezičnimi slovarji posebej izpostavi obstoječe splošne nizozemsko-slovenske in nizozemsko-angleške. Zadnji del članka prinaša izbor najrelevantnejših splošnih priročniških virov za nizozemščino, ki so dostopni na spletu.

KLJUČNE BESEDE: enojezični slovarji, dvojezični slovarji, nizozemska leksikografija, nizozemsko-angleški, nizozemsko-slovenski

Recenzija, prikaz knjige, kritika

Rada Lečič: O Vezljivostnem slovarju slovenskih glagolov avtorice Andreje Žele

Vezljivostni slovar slovenskih glagolov je enojezični razlagalni slovar. Vsebinsko predstavitevno je zasnovan večnivojsko, kar z vidika namenskosti pomeni, da je lahko koristen pripomoček zahtevnejšim naslovnikom, ki na podlagi vzorčnih glagolskih gesel oz. leksemov, uvrščenih v različne glagolske vezljivostne skupine, želijo podrobneje spoznati vezljivostne zmožnosti slovenskih glagolov oz. si želijo slovensko skladnjo tudi uzavestiti v smislu boljšega normativno-stilnega tvorjenja povedi in besedil (ti bodo prebrali tudi celotni teoretični uvod in (vsaj) pregledali vezljivostne obrazce); na drugi strani pa je lahko zgolj spremni učni pripomoček učiteljem, učencem in študentom, še posebej tistim, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika; in končno je lahko zgolj informativno- -normativni vodnik, s katerim sklonom je ustreznejše vezati uporabljeni glagolski pomen. Slednji dve skupini možnih naslovnikov se bosta verjetno omejili samo na informativne legende, ki omogočajo lažjo orientacijo po slovarju. Še v posebno pomoč za čimbolj praktično in posledično poenostavljeno uporabo bo elektronska različica slovarja z različnimi možnimi vidiki iskanja.

KLJUČNE BESEDE: glagoli, vezljivost, enojezični razlagalni slovar

KONFERENCE, POSVETI IN DELAVNICE - Drugi članki ali sestavki

Mojca M. Hočevar: Euralexova mednarodna konferenca v Barceloni

Univerza Pompeu Fabra, od 15. do 19. julija 2008 Poročilo na kratko navaja reprezentativne slovaristične vidike, ki so jih leksikografi, terminologi, računalnikarji-jezikoslovci in raziskovalci posameznih jezikov predstavili na trinajsti konferenci Evropskega leksikografskega združenja Euralex. Mednarodna konferenca je potekala od 15. do 19. julija 2008 v Barceloni, med sodelujočimi pa so nastopili tudi lingvisti in slovaristi iz Slovenije.

KLJUČNE BESEDE: poročilo, Euralex, konferenca, slovaropisje, raziskovanje

Marjeta Vrbinc: Poročilo s petega mednarodnega leksikografskega kolokvija z naslovom Stalne besedne zveze in leksikografija

Tradicionalni leksikografski kolokvij je tokrat potekal oktobra 2008 v Bratislavi, posvečen pa je bil stalnim besednim zvezam in leksikografiji. Kolokvija se je udeležila vrsta priznanih jezikoslovcev in leksikografov iz različnih držav, ki so v referatih govorili o problematiki stalnih besednih zvez v eno- in dvojezičnih slovarjih ter poročali o aktualnih slovarskih projektih.

KLJUČNE BESEDE: leksikografski kolokvij, stalne besedne zveze, eno- in dvojezični slovarji

Nada Porenta: Lik uspešnega prevajalca

Večina prevajalcev se še nikoli ni vprašala, kaj natanko pomeni biti uspešen in zaupanja vreden prevajalec. Katere so ključne lastnosti uspešnega prevajalca? Uspešni, ambiciozni in sposobni prevajalci so pripravljene vložiti veliko časa, energije in svojega znanja v raziskovanje in pripravo čim boljših jezikovnih in terminoloških virov. Poleg tega se popolnoma posvetijo odličnosti izvedbe svojega dela. Kaj še so najpomembnejše značilnosti uspešnega prevajalca? Odgovor je obravnavan in predstavljen v pričujočem članku.

KLJUČNE BESEDE: prevajalec, uspeh, lastnosti, značilnosti